

GEZELSCHAPSLEVEN TE GENT IN DE 19e BEGIN 20e EEUW (Vervolg)

j. VOETBAL

Alles begon waarschijnlijk met de atletiekverenigingen in het Gentse. De bekendste was de "*Association Athlétique La Gantoise*", gesticht in 1864. De oefeningen gebeurden in het "Stadsgymnasium" op de Lindelei. Doch men vergaderde in het "Café Gambrinus" in de Vlaanderenstraat. In 1894 kocht deze maatschappij de Gentse velodroom te Ekkergergem aan. Daar werd tijdelijk geoefend en aan sport gedaan. Omstreeks 1910 gebeurde dat in de huidige Achilles Musschestraat. Vóór kort, op 5 augustus 1989 vierde deze vereniging haar 125 jaar bestaan.

De "*Racing Club*" kwam op 3 oktober 1885 tot stand. Haar oorspronkelijk doel was het lopen te bevorderen doch men kon er ook voetballen. Haar lokaal was het "Café du Théâtre" in de Schouwburgstraat, later in de Koestraat 4. Haar oefenterrein bevond zich in de Ongerijstraat te Gentbrugge-Noord.

Om de voetbalsport aan te moedigen, stichtte men op 15 april 1888 "*The Golden Star*". Haar lokaal was de "Taverne hygiénique flamande" in de Onderstraat. Aanvankelijk telde deze vereniging enkel twaalf leden.

In 1888 kwam ook de voetbalploeg "*Cercle des Intrépides*" (Kring der Onverschrokkenen) tot stand. Ook deze groep wou het voetbalspel vulgariseren. De voetbalafdeling "*La Gantoise*" ontstond in 1898. Ze kreeg het nationaal stamnummer 7. Sommigen menen dat de bijnaam "De Buffalo's" te danken was aan de komst in 1908 van Buffalo Bill met zijn troep "The Roughriders the world's most famous horsemen" (19). "*La Gantoise*" oefende te Gentbrugge. Omstreeks 1900 bestond tevens de "*Omnium Sporting*", waar men aan voetbal, tennis en golf kon doen. In 1903 was hun lokaal de "Club de Tennis". Dat gebouw bevond zich in de dreef die naar de velodroom van Ekkergergem leidde. Bij de eeuwwisseling het de "*F.C. Eendracht*" haar lokaal in de Londenstraat, aan de voorhaven. Veel later, na W.O.II smolt deze ploeg samen met deze van Meulestede.

k. DE RIJWIELSPORT

Vélocipèdes waren primitieve vormen van rijwielen die omstreeks de zestiger jaren van de 19de eeuw te Gent bekend waren. Er bestonden modellen op twee maar ook op drie wielen. Veren en rubberbanden ontbraken, alsook de ketting, want de trappers zaten op de voorwielas. Daarenboven was het voorwiel heel

19. Het was ook te Gent dat die troep uiteenging na een openbare veiling van de raspaarden.

wat groter dan dat (of deze) achteraan. Velocipèderijden op een toestel met twee wielen was toen een vrij gevaarlijke onderneming.

Ca 1860 ontstond de "*Société Vélocipédique Gantoise*". Ze had haar lokaal in het "Café du Boulevard du Béguinage". Gezien het gevaar op de gekasseide straten, oefenden de leden op de Begijnhoflaan (20). Tijdens de winter gebeurde dat in overdekte ruimten, de zgn. "vélocipèdescholen".

De 31ste maart 1869 was er op de Begijnhoflaan een wedstrijd voor twee- en driewielers, georganiseerd door de "*Société Vélocipédique*". De "Fliehende Fanfare" uit Keulen zou er met veertig leden present zijn. Het feest werd een flop maar men hernam, met meer succes, hetzelfde programma de zondag 11 april daaropvolgend (21). Er waren snelheidskoersen voorzien, traagheidskoersen en wedstrijden met hindernissen plus een snelheidskoers voor kinderen.

Vanaf 1885 bouwde men fietsen met twee gelijke wielen, een ketting op een achterwieltrandrad en pedalen die ketting en fiets in beweging brachten.

Dat jaar werd de "*Véloc Club Gantois*" gesticht. Haar vergaderlokaal lag bij het Zuidstation in het "Café de la Gare". Men beweert dat deze maatschappij de wieg van de Gentse rijwielsport was, aangezien kort daarop zowat overal in en aan de rand van de stad wielersportverenigingen ontstonden.

De "*Ghent Wheelmen*" richtte men omstreeks 1880 op. Haar lokaal was aanvankelijk gevestigd op de Kraanlei 2, later op het Koophandelsplein 10.

Toen ontstond ook de "*Union Vélocipédique*" van Ledeberg. De "Duc de Bavière" op de Brusselsesteenweg was haar eerste lokaal. Later werd vergaderd in een café op de Vooruitgangplaats te Ledeberg. Aan dit plein vertrokken jaarlijks, vanaf 1893, wielervedstrijden op de eerste zondag van september. Deze koersen stonden op het feestprogramma waartoe ook de bloemenstoet, toen "Longchamps Fleuri" genoemd, behoorde.

De fietsersvereniging te Gentbrugge heette de "*Gentbrugse Wielclub*". Haar lokaal bevond zich in de Kerkstraat 101 aldaar.

Toeristisch kwamen fietsen omstreeks 1890 in de mode, zowel voor vrouwen als voor mannen. Een goede Engelse fiets met "dunlopbanden" kostte toen echter ongeveer zeven- à achthonderd goudfranken. Een vrijetijdsspeelgoed dus voor dezen die dat konden besteden! Eerst als het rijwiel als massaproduct op de markt kwam, werd de fiets het arbeidersvervoermiddel bij uitstek. Juist voor de Eerste Wereldoorlog kwam dat op gang.

De fietssport groeide spoedig uit tot een massaspektakel. Sommige wedstrijden gingen door op speciaal aangelegde velodrooms. De bekendste van Gent bevond zich op de Bijlokemeersen aan de Leie, ongeveer op de plaats van het huidige

20. De kranten vermeldde op 19 juli 1869 dat het stadsbestuur zes nieuwe banken op voornoemde laan liet plaatsen, hetgeen goed nieuws was voor de wandelaars die aldaar de oefeningen van de velocipedisten kwamen bewonderen.

21. Steels, M., Gent in 1869. *Ghendtsche Tydinghen*, 1980, p. 79.

"Stedelijk Technisch Instituut" (22). Deze velodroom, als eerste in ons land in gewapend beton gemaakt, werd de 18de juli 1892 ingehuldigd. De piste had een omtrek van 370 meter. Het middenplein kon worden aangewend voor jumpings, tennis en voetbal. Op de tribune was er plaats voor driehonderd toeschouwers (23). De "*Société du Vélodrome Gantois*" legde deze wielersbaan aan met een kapitaal dat uit een 300-tal aandelen van honderd frank per stuk bestond. Haar vergaderingen gebeurden in de Vlaanderenstraat 41.

De wielrijdersclub "*Cyclist Union Gand*" werd in 1899 gesticht. Zij beschikte over een eigen fanfare en haar lokaal bevond zich op de Martelaarslaan (toen Godshuizenlaan).

De "*Union Sportive*" was een wielrijdersgezelschap dat vergaderde op de Brusselsesteenweg 33. De fietservereniging "*Union Civile de Gand*" kwam toen ook tot stand en had haar lokaal op de Kouter 7, terwijl de leden van de "*Etoile rouge Cycliste*" hun vergaderingen belegden in het "Café Gambrinus", Vlaanderenstraat 75.

De fietsenrage verspreidde zich over de gehele stad. Zo ontstonden de clubs "*Akkergerm-vélo*", de "*Wielrijdersclub van Sint-Amandsberg*" en "*Sint-Amandsberg Vooruit*". Hun respectievelijke lokalen waren het "Salon Napoléon" aan de Coupure 61, de Antwerpsesteenweg 49 en "De Papegaai" op de Antwerpsesteenweg 2 te Sint-Amandsberg.

Op de Rooigemwijk kon men, omstreeks 1895 lid worden van een drietal rijwiefansmaatschappijen: "*De Roelandzonen*" op de Brugsesteenweg (nu Bevrijdingslaan) 138, "*Rooigem-velo*" op de Drongensesteenweg 115 en "*De Rooigemse Wielrijders*" op de Rooigemlaan 223.

Het aantal rijwiefabrikanten en -verkopers nam met de dag toe. In de "Gentse Wegwijzer" van 1895 werden er 20 vermeld. J. Houard was een bekend fietsenhandelaar die later zelfs een eigen automeerk op de markt bracht. In 1900 telde men reeds 46 fabrikanten en verkopers en in 1910 steeg dat aantal tot 69. De vermeerdering van het aantal fietsclubs hield daarmee gelijke tred. Zo ontstond de velofanfare "*De Zwaluw*" die haar lokaal had in de Bagattenstraat 33 en "*L'Aigle*" aan de Heuvelstraat 46. Reden de "Zwaluw"-leden op een fiets met als merk "The Swallow", te Antwerpen gefabriceerd en waarvoor de Gentse kunstschilder Constant Montald een prachtige kunststafette schiep? (24)

Tijdens het laatste decennium van de 19de eeuw was onder meer het gezelschap "*L'Aurore*" bekend in het Klein Meerhem 52. Ook de "*Association Athlétique La Gantoise*" had haar wielerafdeling. De vergaderingen gebeurden in het "Café Gambrinus" in de Vlaanderenstraat. De "*Flying Club*" was ge-

22. Andere velodrooms werden gebouwd te Evergem, Gentbrugge en Mariakerke.

23. Niet rendabel genoeg stopte men ermee in 1894. Het volledige complex werd toen door de "Association Athlétique Gantoise" overgenomen. In 1901, toen men de Groot-Brittanniëlaan begon aan te leggen, moest de infrastructuur gesloopt worden.

24. Museum voor Schone Kunsten, Gent.

vestigd in het "Hôtel de l'Allemagne" op de Korenmarkt en de "*Club Gymnastique*" die in 1874 ontstond, kreeg er omstreeks 1900 een wielerafdeling aan toegevoegd. De leden kwamen bij mekaar in de Theresianenstraat 12. Ook de fietsverenigingen "*De Kelderwitters*" uit de Molenaarstraat 115, "*Lust en Vermaak*" uit de Gasmeterlaan 100, "*De Noordstar*" gevestigd op de Brusselselaan (nu Keizervest) 33, de "*Gentse Velosportclub*" uit de Koningstraat 17 en de muzikaal-sportieve "*Snelheid en Zang*" die men aantrof in de Snoekstraat 14 te Gentbrugge, waren even zoveel gezelschappen die omstreeks de eeuwwisseling bloeiden (25).

De "*Velo-Motoclub l'Infatigable*" luidde toen het tijdperk in van de motorisatie. De aangeslotenen zagen elkaar in de herberg op de Brusselsesteenweg 169.

I. DE GEMOTORISEERDE SPORT

Evenals in Duitsland, Engeland en Frankrijk begon België bij de eeuwwisseling aan de constructie en verkoop van tientallen merkwaardige automerken, o.m. de Vivinus, de Pipe, de Miesse, de Germain, de Minerva en vele andere! Rijke Gentse families bezaten weldra soortgelijke machines, een statussymbool waarmee ze uitpakten en ritjes maakten op de toenmalige kassei- en aardewegen in de stad en op het platteland.

Op hun initiatief werd op 1 maart 1899 de "*Automobile Club des Flandres*" (Automobiëclub der beide Vlaanderen) opgericht. De zetel van deze vereniging was gevestigd op de Kouter, in het "Hôtel Royal". Zij richtte heel wat automobiëmeetings in o.m. in 1910 te Gent zelf. Een draagpenning herinnert aan deze manifestatie (26).

Ondertussen kwamen de motorfietsen eveneens in de belangstelling. Het bekendste Belgische merk was dat van de wapenfabriek F.N. waarvoor heel wat publiciteit in binnen- en buitenland werd gemaakt.

Motorfietsers konden lid worden van de "*Motocyclletteclub des Flandres*" die omstreeks 1900 werd gesticht. Haar lokaal was de "Zaal der Notarissen" in de Winkelstraat 1.

De adepten van de luchtvaart (luchtballons en later vliegtuigen) waren verenigd in de "*Aéroclub des Flandres*". De aangeslotenen vergaderden in "The Excelsior Wine C°", een selecte zaak op de Kouter 16.

De drie voornoemde clubs bleven tot ver na de Eerste Wereldoorlog voorbehouden aan de financiële elite.

Lode HOSTE
(t vervolgt)

25. In het Museum voor Volkskunde te Gent hangt de vlag van veloclub "*De lustige Rijders*", een gezelschap dat vóór de Eerste Wereldoorlog ontstond.

26. *Gentse Penningen*: o.c., p. 165.